

**NOTÍCIA SOBRE
L'ARQUITECTE JOAN MUNTER**

JOAN CAVALLÉ

Quaderns d'Història Tarraconense XIV (1996)

En els treballs referits a l'arquitectura de darreries del segle XVI, sovint apareix el nom de Joan Munter, un exponent menor de l'anomenada Escola del Camp de Tarragona, la biografia del qual encara està per fer. El Diccionari Ràfols li dedica només tres línies en les quals el qualifica de "mestre d'obres" i li atribueix tan sols el començament de l'església Nova d'Alcover l'any 1578¹, data que ha estat repetida per tots els historiadors i que avui sabem que és errònia². Altres obres importants dedicades a aquest període coincideixen a atribuir a Joan Munter aquesta sola obra³.

Si resseguim una mica les diverses referències publicades que hem anat espigolant en les quals s'esmenta l'arquitecte Joan Munter, trobarem el se-

1. *Diccionari Ràfols de Artistes de Catalunya, Valencia y Baleares*, dirigit per J. F. RÀFOLS, vol. III, Edicions Catalanes, S.A. i La Gran Enciclopedia Vasca, Barcelona-Bilbao, 1980, p. 810.

2. La data de 1578 ha estat donada fins ara per tota la bibliografia referida al tema: COSME VIDAL. *Alcover. Monografia històrica*, Alcover, 1897, p. 29. EMILI MORERA y LLAUDÓ. *Geografia General de Catalunya. Província de Tarragona*, Est. Ed. de Albert Martín, Barcelona, s.a., p. 802. JOSEP-FRANCESC RÀFOLS. *Pere Blay i l'arquitectura del Renaixement a Catalunya*, Associació d'Arquitectes de Catalunya, Barcelona, 1934, p. 50. Dr. JOAQUÍN AVELLÀ. *La Iglesia parroquial de Alcover y su retablo mayor*, extracto del "Boletín Arqueológico", Real Sociedad Arqueológica Tarraconense, Tarragona, 1948, fasc. 1, p. 2. ANDREU BARBARÀ i FRANCESC JOVÉ. *Història d'Alcover*, Alcover, 1973, p. 50 (en aquest treball es diu: "Sembla ésser que fou començada a edificar al voltant de 1550 i represa la mateixa l'any 1578"). ANDREU BARBARÀ i JOAN CAVALLÉ. *Guia d'Alcover*, Els Llibres de la Medusa, IET Ramon Berenguer IV, Tarragona, 1982, p. 42. MARIÀ CARBONELL. *L'escola del Camp de Tarragona en l'arquitectura del segle XVI a Catalunya*, IET Ramon Berenguer IV, Tarragona, 1986, p. 203. JOAQUIM GARRIGA. *Història de l'art català. L'època del Renaixement. S. XVI*, ed. 62, Barcelona, 1983, p. 181. Tanmateix, la lectura dels llibres d'acords del Comú permet d'afirmar que l'obra va iniciar-se el 1594. Vaig anunciar-ho ja a: JOAN CAVALLÉ. *Quan les cases volien ser palaus. La població d'Alcover, 1553-1625*, CEA, Alcover, 1989, p. 13. En el present treball se n'avançaran algunes informacions i documentacions. De tota manera, la unanimitat de l'error està prou justificada ja que procedeix d'una ressenya cronològica inscrita a la paret de l'interior de l'església, publicada a VIDAL, 31. Aquesta inscripció va ser feta, probablement, entre 1866 i 1897 i en ella es diu que Antoni Agustí posà la primera pedra a l'església nova el 4 de setembre de 1578. Queda demostrat que això no és així pels acords de 1588 en què es proposa fer la traça (vg. nota 77) i pels acords posteriors a 1593 (vg. última part d'aquest treball). La raó de l'error potser sigui que devers 1579 es van iniciar obres a l'església Vella: AHAT. Alcover. MN, núm 287 (1579-1580).

3. RÀFOLS, 50. GARRIGA, 179, 181.

güent itinerari. El 1583 tenim un Joan Munter, mestre de cases de la Selva del Camp, construïnt, junt amb Pere Muntaner, la rectoria d'aquella Vila, precisament perquè el preu que demanava Pere Blai era excessiu⁴. Entre 1591 i 1593 trobem Joan Munter construïnt la Casa de la Vila d'Alcover i, tot just acabar-la, inicia l'església Nova de la mateixa població⁵. També el 1593 havia estat demanat a Valls per fer la traça de la seva Casa de la Vila⁶. El 1596 fa capitulacions a Valls per la construcció del pont de sobre el Francolí⁷. El 1597 un Joan Munter signa les capitulacions per a la fàbrica de l'església de Pontils⁸ alhora que el trobem peritant l'església parroquial de Vinaròs⁹. Entre 1600 i 1601 participa a Tarragona en el projecte de reforma del pont sobre el Francolí¹⁰. Per últim, el 1602 trobem novament Joan Munter a Tarragona fent la traça de la resclosa del Francolí¹¹. Un primer intent d'interpretació d'aquestes referències ja el vaig fer en l'article més amunt indicat sobre la Casa de la Vila d'Alcover. En el present treball, pretenc aprofundir-hi més, valent-me, a més, de documentació inèdita procedent de l'Arxiu Històric de Tarragona (AHI) –els Llibres d'acords de la ciutat de Tarragona–, l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT) –bàsicament registres parroquials– i l'Arxiu Històric Municipal d'Alcover (AHMA) –Llibres d'acords, Llibres del clavari, documentació sobre l'església, etc.

4. JOAN PIÉ, *Annals inèdits de la Vila de la Selva del Camp de Tarragona*, IET Ramon Berenguer IV, Tarragona, 1984, p. 633. MONTSERRAT SORONELLAS I MASDEU, *Catàleg de l'Arxiu Històric de la Selva del Camp. Fons Municipal i Fons de la Comuna del Camp*, IET Ramon Berenguer IV, Tarragona, 1993, p. 705. També, CARBONELL, 99.

5. JOAN CAVALLÉ. "La construcció de la Casa de la Vila d'Alcover (1591-1593)", a BCEA, 64, Alcover, oct.-des 1993, p. 19-32.

6. FRANCISCO PUIGJANER Y GUAL. *Historia de Valls*, Imp. de Francisco Pellisser, Valls, 1881, p. 168. FIDEL DE MORAGAS. "L'art, els artistes i'ls artesans de Valls" (continuació), a *Bulletí Arqueològic*, època III, núm. 8, Tarragona, jul.-ago. 1922, p. 196.

7. Sobre aquesta obra hi ha diverses discrepàncies que intentarem aclarir més endavant. Vg.: PUIGJANER, 168. MORAGAS, 196. INDALECI CASTELLS. "Capitulació per a construir un pont sobre el Francolí entre els jurats de Valls i mestre Joan Munter, arxidor. habitant a Alcover", a *La Crònica de Valls*, Valls, 22 maig 1915. GABRIEL SECALL. "Els camins rals medievals i les creus de terme de Valls", a *Monografies vallenques* 3, Institut d'Estudis Vallencs, Valls, 1985, p. 129. DANIEL VENTURA. "L'aportació d'Alcover a les arts plàstiques", a *Alcover. Estat de la qüestió*, CEA, Alcover, 1987, p. 142.

8. VENTURA, 142, citant Moragas. No he localitzat la cita de Moragas.

9. JOSÉ ANTONIO GÓMEZ SANJUÁN. "Un plet del segle XVI", a BCEA, 56, Alcover, oct.-des. 1991, pp. 13-17. Dec a l'amabilitat de l'autor d'aquest article la localització exacta de la documentació que aporta les notícies sobre Joan Munter. És la següent: Arxiu del Regne, València. Secció Clergat (o Montesa), lligall 861, caixa 2262, any 1597. "Causa ante la Audiencia de Valencia para el nombramiento de tercer perito en la causa de March Valsanchez contra la Universidad de Valencia. 29. Julio. 1597".

10. JOSÉ SÁNCHEZ REAL. "La Vía Augusta y el puente del Francolí", a *Bulletí Arqueològic*, època V, núm. 10-11, RSAT, Tarragona, 1988-89, p. 153-159. J.M. RECASENS I COMES. "Les reparacions del pont del Francolí entre 1587 i 1602", a *Bulletí Arqueològic*, època V, núm. 13, RSAT, Tarragona, 1991, p. 230-4.

11. RECASENS, 231.

UN PROBLEMA D'IDENTITAT

El primer dubte que ens sobrevé, al voltant d'aquest personatge, és si es tracta d'un sol individu o són en realitat diferents. Efectivament, en les citacions bibliogràfiques anteriors i en la documentació consultada es parla d'un Joan Munter "arquitector de la Selva"¹², mentre que altres l'esmenten com a "arquitector habitant en Alcover"¹³. En línies generals, és qualificat com a selvatà el J. Munter que participa a la construcció de la rectoria de la Selva, el 1583, i el que trobem a Tarragona entre 1600 i 1602. En canvi, se'l qualifica d'alcoverenc, o més precisament de resident a Alcover, en les referències de Valls i de Vinaròs. Es tracta d'un mateix personatge que va canviar de residència? Es tracta d'un selvatà que va anar a viure a Alcover? O són dos arquitectes diferents? Carbonell apunta que es tractava de pare i fill i que tots dos havien participat en la construcció de l'església Nova d'Alcover¹⁴, encara que no diu d'on ho ha tret i, en altres llocs, ell mateix parla d'un únic Joan Munter¹⁵, que hauria participat en la construcció de la rectoria de la Selva i l'església parroquial d'Alcover. Per la documentació que posem, d'altra banda, a l'església Nova d'Alcover només hi va participar un Joan Munter¹⁶.

Tant a la Selva com a Alcover, i a altres llocs de la comarca, el cognom Munter era força habitual, a l'època. Fins i tot trobem altres persones que es diuen Joan Munter, però que no són arquitectes, com un que era notari a Alcover entre 1564 i 1570¹⁷, potser el mateix que era procurador de la viuda Revertera el 1587¹⁸; un altre era notari a Tarragona el 1593¹⁹. Fins i tot hi ha un Janot Munter, també arquitecte, que va participar en la construcció de l'església de la Selva, documentat el 1592²⁰. I encara un arquitecte de la Selva anomenat Jaume Munter, que Pié documenta entre 1599 i 1616²¹, però que el 1597 era a Alcover batejant sa filla Tecla Jacinta²².

12. RECASENS, 230

13. CASTELLS, *op. cit.*

14. CARBONELL, 72.

15. CARBONELL, 97, 203.

16. Efectivament, els Llibres d'acords del Comú sempre esmenten un Joan Munter com a arquitecte primer de la Casa de la Vila i després de l'església Nova. Un altre Joan Munter, fill de l'anterior, però no arquitecte, apareix a la documentació un cop mort son pare, com després es comentarà.

17. SALVADOR RAMON I VINYES i MANUEL M. FUENTES I GASÓ. *Inventari dels Protocols notariais de l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona*, Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1987, p. 296.

18. AHMA. Llibre de comptes, 1587-88.

19. SORONELLAS, 707. AHMA. Llibres d'acords, 17 maig 1598.

20. PIÉ, 529.

21. PIÉ, 310, 466.

22. AHADI. Alcover, Llibre de Baptismes, núm. 251 (1571-1608); bateig de 26 agost 1597.

El document que ens aclareix el dubte sobre la identitat de Joan Munter és l'assentament del seu casament. Efectivament, l'11 de gener de 1598 es casaven a Alcover "mestre Joan Monter, Architecto, fill de mestre Joan Monter, mestre de cases y de na Francisca, sa muller, diffunts, de la vila de la Selva", amb l'alcoverenca Àngela Vinader, filla d'una família de paraires²³. El Joan Munter pare era, doncs, de la Selva del Camp, és esmentat com a mestre de cases i el 1598 ja era mort. Aquest Joan Munter deu ser el mateix que figura en el fogatge de 1553 com a resident al selvatà carrer de na Gentil²⁴. De totes les construccions referenciades abans en què intervingué un Joan Munter, a ell només es pot atribuir la rectoria de la Selva. Totes les altres obres han de ser atribuïdes al fill, bé perquè el pare ja era mort quan van realitzar-se, bé perquè en la documentació queda prou explícit.

Joan Munter fill devia arribar a Alcover, el 1591, per construir la Casa de la Vila; i va quedar-s'hi a viure. Quan el 1593 el demanen de Valls per fer la traça del seu edifici comunal parlen d'ell com d'habitant d'Alcover. Quan el 1597 el reclamen de Vinaròs, en diuen el següent: "lo qual de ordinari viu y habita en lo lloch de Alcover, del Camp de Tarragona"²⁵. El 1598, com ja hem vist, es casa a Alcover. En aquest moment son pare ja és mort i, per tant, quan entre 1600 i 1602 trobem un Joan Munter, arquitecte de la Selva, treballant a Tarragona, creiem que ha de referir-se al mateix fill, sinó que aquí deu ser presentat pel lloc de naixement i no pel de residència. A més, un acord de Tarragona de 27 de març de 1602 parla d'ell com de "mestre Monter, mestre de la iglésia de Alcover".

DADES BIOGRÀFIQUES

Efectivament, Joan Munter fill havia nascut a la Selva del Camp el 25 de març de 1563, tal com consta en el seu registre parroquial. Era el fill gran del mestre de cases Joan Munter, que va tenir un total de dotze fills, entre aquell any i 1584, els dos primers amb la seva primera esposa, Francina, i els restants amb l'anomenada Tecla (vg. annex núm 1). Del pare, ara per ara, no més coneixem la intervenció arquitectònica ja esmentada a la rectoria de la Selva. D'aquells anys devia datar, tanmateix, la seva relació amb Pere Blai, que més tard tindrà una certa importància en la vida de Joan Munter fill.

23. AHAT. Alcover. Llibre de Matrimonis, núm. 274 (1571-163), fol. 74v.

24. JOSEP IGLÉSIES I FORT. *El Fogatge de 1553*, Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 1979-1980.

25. GÓMEZ, 17.

La relació de Pere Blai amb la Selva del Camp comença el 1582, quan li és encarregada la construcció de la nova església parroquial, contracte que s'allarga fins al 1589, en què l'obra queda inacabada²⁶. Durant aquests anys, l'arquitecte resideix a la Selva²⁷ i, a més, participa en altres obres menors, com ara l'assessorament respecte dels treballs que cal fer a l'ermita de St. Pere del Puig²⁸. Una d'aquestes obres, precisament, l'esmentada casa rectoral, no li és concedida perquè demana massa diners i, en el seu lloc, són contractats el propi Joan Munter, pare, i Pere Muntaner²⁹. Aquest és el primer document, ja que això s'esdevé entre 1582 i 1583, en què el nom de Pere Blai ens surt associat a Joan Munter. D'altra banda, el febrer de 1583 Pere Blai fa de padrí d'una filla de Joan Munter.

Malgrat el seu naixement a la Selva, la carrera professional de Joan Munter, pel que de moment sabem, es desenvolupa bàsicament a la vila d'Alcover, on va instal·lar-se i després casar-se i on va realitzar la seva obra més important. És possible que un germà seu fos l'esmentat mestre de cases Jaume Munter que el 1597 també devia estar instal·lat a Alcover, perquè hi bateja una filla, però que entre 1599 i 1616 trobem treballant a la Selva.

La primera obra coneguda de Joan Munter és la Casa de la Vila alcoverrenca, iniciada el 1591. Llavors, Munter té 28 anys. Quan, el 1597, el criden de Vinaròs, alguns, per oposar-s'hi, argumenten "que lo dit Juan Munter és molt chove y de poca esperiència" i afegeixen que "encara no és mestre examinat en lo officio de canteria y pedrapiquer"³⁰. L'opinió, però, no és unànime. Una altra referència el defineix així: "Joan Monter, mestre picapedrer de la església de Alcover, per esser aquell persona àbil y perita de tota matèria de obra de canteria y architectura"³¹.

Efectivament, en la documentació referida a la seva primera obra (1591-1593), la Casa de la Vila d'Alcover, sempre se l'anomena "mestre Joan Monter" i mai no es diu que sigui arquitecte³². Quan el 1593 el reclamen de Valls, l'ano-

26. CARBONELL, 69.

27. Sobre la residència de Blai a la Selva, podem portar la prova que allí van néixer-li tres fills. El 13 de febrer de 1583 va ser batejada Elconor Eulària, "filla de mestre Pere Blay i de Na Elisabet"; anys després va ser-ho Elisabet Beneta, "filla de mestre Pera Blay, mestre de la església, y de la senyora Isabet"; per últim, el 21 de desembre de 1589 era batejat "Lluís Blay Francesch, fill de sr. Mestre Pere Blay, mestre de la iglésia de la Selva, y de na Elisabet, muller sua". AHAT. La Selva del Camp. Llibres de Baptismes, núm. 689, caixa 134 (1561-1589). Segons Carbonell, quan Blai va morir li sobreviuen tres filles: Marianna, Margarida i Jerònima (CARBONELL, 60).

28. CARBONELL, 62.

29. Vid. nota 4.

30. GÓMEZ, 16.

31. GÓMEZ, 16.

32. AHMA. Llibre d'acords 1591-1598.

menen mestre de cases d'Alcover³³. En iniciar-se l'obra de l'església Nova d'Alcover, tampoc no hi apareix la seva condició d'arquitecte. La primera data en què és anomenat amb aquest títol és el 1596, amb motiu del contracte pel pont sobre el Francolí³⁴. I és a partir de 1598 que comença a figurar com a arquitecte en la documentació de l'església Nova d'Alcover³⁵. En la documentació tarragonina de principis del XVII també apareix com a arquitecte³⁶. Aquest canvi de denominació pot deure's tant al fet que, en aquestes dates, Joan Munter s'hagués efectivament examinat, com a una millora de la seva consideració professional, com, fins i tot, a una evolució en l'ús de la nomenclatura, tal com ja ha assenyalat Carbonell referint-se a Blai³⁷. Per tant, quan algú des de València acusava Munter de no ser mestre titulat, devia basar-se en un rumor no mancat de fonament, però no necessàriament cert.

Devers 1596, doncs, Munter comença a ser tractat com a arquitecte, amb el que això sens dubte significa de reconeixement professional, i el 1598 es casa, com hem vist. Ho va fer amb una filla de Jaume Vinader, pare originari de l'Espluga de Francolí i instal·lat a Alcover. L'acte de casament degué tenir una certa solemnitat, ja que va oficiar el rector de Valls, Joan Vinader, que era oncle de la núvia, i van fer de testimonis dos jurats de la Vila. L'acte de casament afegeix, després dels noms dels testimonis, "y altres molts", com volent dir que el casament va ser molt concorregut (vg. annexos núms. 2 i 3).

El matrimoni va tenir dos fills. Marianna, en primer lloc, va ser batejada el 16 de gener de 1599, dotze mesos després, doncs, del casament dels pares. Poc més tard, el 26 de novembre següent, era batejat Joan (vg. annex núm. 4). Aquest tercer Joan Munter és el que ens apareixerà en diversos documents i és el que trobarem casant-se el 10 d'abril de 1622 (vg. annex núm. 25).

Durant tot aquest temps, Joan Munter degué gaudir, a Alcover, de casa facilitada pel Comú per tal que pogués veure les obres de l'església de ben a prop. Era l'anomenada casa de l'"assentador de la iglésia Nova", situada al "carrer de Rascaç", vora el "carrer de St. Gabriel"³⁸, és a dir, a la carretera de Mont-ral. Podria ser que es tractés de ca la Rosa Barra, casa que avui encara es conserva, amb el seu portal de punt rodó amb la data de 1598. Recordem, respecte d'aquest tema, que fins al 1594 el Consell no va permetre que es construïssin cases fora de la muralla³⁹.

33. MORAGAS, 196. PUIGJANER, 168.

34. CASTELLS, *op. cit.*

35. AHMA. Llibre d'acords 1598-99, acords de 21 desembre 1598.

36. RECASENS, 231, 234.

37. CARBONELL, 89.

38. AHMA. Llibre de vàlues de 1604, ff. 317v i 318.

39. CAVALLÉ (1989), 135.

Joan Munter estava tan integrat en la vida local que feia altres coses a part d'aquelles per les quals estava contractat. Així, el 21 de desembre de 1598, atès que l'aigua baixava atormentada des de les costes d'envers les Guixeres pel portal sense portes (el que hi havia davant l'actual església Nova), i això provocava perjudicis, s'acordà que els jurats, el manobrer i l'"arquitector" Joan Munter es desplaçessin a la partida de Rojals, visita de la qual es deduí que calia fer una rasa per desviar les aigües cap al torrent⁴⁰ (vg. annex núm. 8). Una altra dada relativa a la integració de Munter en els afers locals és la seva participació com a compare o padrí en diversos bateigs. Resseguint-los, ens adonem que les seves relacions es movien bàsicament en el camp professional. Així, el 5 de setembre de 1599 és padrí d'una filla del mestre de cases Joan Valls, del Milà. El 18 de maig de 1600, la seva esposa Àngela és padrina d'una filla del mestre de cases Joan Gendre, resident a Alcover. L'endemà mateix, Joan Munter apadrinava una filla de Montserrat Ponsoda, pagès.

De sobte, però, l'arquitecte Joan Munter desapareix del mapa i, inesperadament, el trobem mort, en un moment en què està treballant en diferents obres, a Alcover i Tarragona. Sobre la data de la defunció de Joan Munter, Joaquim Avellà havia deduït que devia haver-se produït devers 1609, perquè aquesta és la data en què, segons la documentació que aporta, l'obra de l'església Nova d'Alcover devia haver passat al seu successor, l'arquitecte Oliveri Auqui⁴¹. Ràfols afirma el mateix però amb cautela: "Falleció antes de 1609, pues en este año la dirección de las obras fué confiada a Oliverio Auqui"⁴². La data de 1609 també és donada per Barbarà-Jové⁴³, Moragas⁴⁴ i Carbonell⁴⁵.

Tanmateix, la data de la mort és el 1602 o, com a molt, el 1603. Efectivament, en un document de pagues que ha de fer la vila el 1602, trobem que es paga a Joan Munter, anomenat indistintament "arquitecte" i "mestre major de la fàbrica de la iglésia", el termini que cau el 25 d'abril d'aquell any, per un import de 320 lliures. El següent pagament s'havia de fer el 25 d'agost, però hi ha una nota al marge que diu: "est partit no's pagà perquè morí m. Monter y parà la hobra de la iglésia"⁴⁶. La següent paga havia de ser

40. AHMA. Llibre d'acords, 21 de desembre 1598.

41. AVELLÀ, 2. Efectivament, Avellà diu que el 1609 Auqui va continuar les obres de l'església per mort del seu antecessor. Ara bé, a la comptabilitat municipal de l'any anterior ja hi ha pagaments a Auqui per aquest concepte (vg. nota 105).

42. RÀFOLS, 810.

43. BARBARÀ-JOVÉ, 50.

44. F. DE MORAGAS. "Reconeixement de deute fet per Oliver Nanqui, mestre de l'església d'Alcover", a *Bulleti Arqueològic de Tarragona*, 37, Tarragona, gen.-juny 1928, p. 20.

45. CARBONELL, 203-4.

46. AHMA. Document titulat "Pagues que ha de fer la Vila el 1602.

el dia de Nadal i també duu la nota mortuòria. En un acord del Consolat taragoní de 13 de desembre de 1602 s'esmenta "lo q(uondam) me. Joan Munter també architector", en relació a una obra que va haver de continuar mestre Mendoça, arquitecte de Tortosa. Tot això fa pensar que Joan Munter havia mort a mitjan 1602. Tanmateix, altres documents alcoverencs fan les mateixes referències per a 1603. Així, en els llibres d'acords es llegeix, en nota al marge a la sessió de 30 de juliol de 1603: "Judicatura de la yglésia per mort de m. Munter". En una carta de pagament de 1615 es computa com a obra feta per Munter fins al 8 d'agost de 1603 (vg. annex núm. 24). Malauradament, no es conserven els llibres d'òbits corresponents a aquest període i això ens impossibilita de conèixer la data exacta del decés. Amb tot, pensem que deu ser 1602 perquè hi coincideixen documents d'Alcover i Tarragona⁴⁷. En els dies que segueixen la mort de Joan Munter, hi ha tot de gestions per valorar l'obra de l'església que fins llavors tenia realitzada, a fi d'avaluar-ne el cost i satisfer-lo als hereus. Recordem que, en aquell moment, el seu hereu, també anomenat Joan Munter, només tenia 2 o 3 anys.

JOAN MUNTER, ARQUITECTE

La vida de Joan Munter com a professional de l'arquitectura va ser molt curta. Si acceptem que la Casa de la Vila d'Alcover va ser la seva primera obra, es tracta de només 12 anys, entre els seus 28 i 40. En aquest curt període, pel que de moment coneixem, va fer les traces de dues cases comunals –les d'Alcover i Valls–, d'un pont –el del Francolí al seu pas per Tarragona– i d'una resclosa amb el seu rec –la del Francolí al seu pas per Tarragona–; va construir una de les cases de què havia fet la traça –la d'Alcover–, dues esglésies –les d'Alcover, que no acabà, i la de Pontils, de la qual tenim poques dades–, dos ponts –l'esmentat i el del Francolí entre Valls i Alcover–; va participar en el peritatge de l'església de Vinaròs i va visurar les obres sobre el Francolí, a la ciutat de Tarragona, i de la Casa de la Vila de Valls, a més d'altres intervencions menors. Ens queda el dubte, en última instància, de si la traça de les dues esglésies que va construir, en tot o en part, eren també obra seva, cosa que de moment no ha estat documentada.

47. La discrepància cronològica prové del fet que, per al període de què es tracta, l'AHMA conserva dos llibres d'acords, un que abraça de 1600 a 1605 i l'altre de 1601 a 1602, però amb algunes diferències de text i de datació. La carta de pagament de 1615 devia prendre per base el llibre equivocat. Però el fet que un acord de Tarragona de 1602 digui que Joan Munter ja és mort sembla que ens aclareix el dubte.

Sembla indubtable que Munter, en tan poc temps, va guanyar-se un cert prestigi. Ho demostra, en primer lloc, que li arribessin encàrrecs de fora del Camp (Pontils) i fins del País Valencià (Vinaròs), per molt que en aquest cas es polemitzés sobre les seves qualitats. També ho demostren els encàrrecs de la traça de la Casa de la Vila de Valls i de l'obra de l'església Nova d'Alcover, que només es poden entendre perquè la Casa de la Vila d'Alcover, que Munter havia construït abans, havia resultat satisfactòria. Tampoc no hem de menystenir, en relació al prestigi, la capacitat de convicció que havia tingut a l'hora d'explicar als consellers alcoverencs com havia de ser l'edifici municipal. Així, davant l'opinió dels consellers locals en el sentit que el tercer pis de l'edifici havia de resoldre's amb arquets, Munter opina que han de fer-s'hi finestres, perquè els arquets "són obra de pagesos" i les finestres són pròpies d'"obres de primor"; i és aquesta l'opinió que al final preval⁴⁸. El prestigi de Munter també sembla evident en els encàrrecs que, entre 1600 i 1602, el lliuen a Tarragona, on es converteix en l'arquitecte més consultat i escoltat per a les obres del riu. Quan el 1600 els còsols de Tarragona es plantegen de reparar el pont del Francolí en aquesta ciutat, acudeixen als mestres de cases més experts, entre els quals hi ha Munter⁴⁹. L'opinió de Munter va ser molt escoltada i l'any següent demanen consell novament a Munter i ara també a Blai⁵⁰. I quan poc després es plantegen les obres de la resclosa, contracten Munter i Bartomeu Roig⁵¹.

Al costat dels èxits, tanmateix, cal que hi posem els fracassos. El primer que coneixem és el de l'obra del pont sobre el Francolí, entre Valls i Alcover. Segons Puigjaner, com que els estreps s'havien assentat en fals, es van iniciar moltes desavinences amb el constructor i van haver de venir altres mestres perquè emetessin dictamen. El resultat va ser favorable al municipi i Munter va haver de corregir els defectes⁵². Tanmateix, aquest inconvenient no devia perjudicar gaire Joan Munter, ja que no va deixar de tenir encàrrecs i, a més, un dels tals va ser, com s'ha vist, un altre pont sobre el Francolí.

En aquest prestigi no sembla exagerat de suposar que l'amistat paterna amb Pere Blai podia haver-hi influït poc o molt. Així, quan el 1596 es fa viura de les obres de l'església Nova d'Alcover, Bartomeu Roig hi intervé en representació de la Vila i Pere Blai en representació de Joan Munter⁵³. En aquesta època, Munter construïa el pont sobre el Francolí, entre Valls i

48. AHMA. Llibre d'acords, 18 desembre 1592.

49. SÁNCHEZ REAL, 157.

50. SÁNCHEZ REAL, 159.

51. RECASENS, 231.

52. PUIGJANER, 168.

53. AHMA. Llibre d'acords, 26 maig 1596.

Alcover, la traça del qual havia estat feta per Blai. L'amistat, o la bona avinença, tanmateix, no durarà sempre, com després tindrem ocasió de veure, en relació a la construcció de l'església d'Alcover. Hi ha un continu intercanvi i una voluntat d'imitació dels models nous que van experimentant-se. Així, quan Munter enllesteix la Casa de la Vila d'Alcover el comú vallenc li demana de fer la traça per a la de Valls, seguint el model de l'altra. I quan a Alcover li encarreguen de fer l'església Nova, li diuen que sigui "segons la església de Valls, ço és, de largària i amplària a més o menys i que los senors de jurats juntament ab mosèn Monter la vagen a mirà"⁵⁴.

D'altra banda, hi ha una contínua interrelació entre professionals. Al voltant de Munter ja hem vist la figura de Pere Blai. Un altre, Bartomeu Roig, havia treballat a l'església de Valls, la traça de la qual havia estat feta per son pare, d'idèntic nom. El mateix Roig és el que acudeix a assessorar el consell de la Vila d'Alcover sobre el preu que demana Munter per fer l'obra de la casa del comú⁵⁵. I també és Bartomeu Roig qui fa la visura de l'obra de l'església Nova d'Alcover, junt amb Blai, quan el comú li ho demana⁵⁶. Com ja hem vist, Roig intervindrà junt amb Munter en les obres de la resclosa del Francolí. I quan Munter mori, Roig serà un dels arquitectes que judicarà les obres fins llavors realitzades a l'església Nova, per tal de poder satisfer els deutes als hereus de Munter⁵⁷. Altres arquitectes que intervenen al voltant de l'obra de Munter, amb visures i judicacions, són Mendoça, arquitecte de la seu de Tortosa, i un tal mestre Antoni, de Tarragona, proposat per Pere Blai.

Munter, en les seves obres, utilitza, d'altra banda, conceptes típicament renaixentistes, que demostren una certa formació. Així, per exemple, la seva defensa de la façana tota tancada per al cas de la Casa de la Vila d'Alcover. Els consellers alcoverencs "deyen que lo mestre era obligat en fer arquets en-vés la plasa", però ell diu "que ell n.i farà si n.i volen, però que millor estarà com se acostuma de fer ab obres de primor, que tot estiga clos fins a la algofa i que allí se fasen tres finestres, que los arquets són obres de pagesos"⁵⁸.

Pel que fa a les obres de caràcter més funcional i de menys valor artístic, convé notar que totes són de caràcter fluvial (ponts sobre rius, rescloses, etc.), la qual cosa probablement implica una certa especialització.

54. AHMA. Llibre d'acords, 13 febrer 1594.

55. AHMA. Llibre d'acords, 3 juny 1591.

56. AHMA. Llibre d'acords, 28 març 1596.

57. AHMA. Llibre d'acords, 30 juliol 1603.

58. Vg. nota 48.

LES INTERVENCIONS DE JOAN MUNTER

La Casa de la Vila d'Alcover

Ja hem dit que la primera obra, pel que de moment coneixem, de Joan Munter va ser la Casa de la Vila d'Alcover. El Consell alcoverenc havia decidit construir un nou edifici i va aprofitar per canviar-ne l'emplaçament. L'antic devia estar situat a la plaça Vella i el nou es va construir a la llavors anomenada plaça Major, avui plaça Nova, on encara està situat. Després d'algunes temptatives infructuoses, va encarregar-ne la traça a Joan Munter, que va enllestir-la el juny de 1591. Per a la construcció de l'edifici, aquest mestre de cases demanava 900 lliures, però l'arquitecte Bartomeu Roig va aconsellar que es pagués entre 700 i 750, de manera que a l'últim s'acordà valorar les obres en 800 lliures (vg. annexos núms. 5 i 6). L'obra devia començar a l'estiu d'aquell any i va quedar enllestida a finals d'estiu de 1593. El dia 10 d'octubre d'aquest any va fer-s'hi la primera sessió del Consell. Al llarg d'aquest període, el constructor no va tenir conflictes significatius amb la Vila. Els problemes més importants van ser amb els veïns afectats per l'obra, ja sigui perquè havien d'expropiar-los una part de la seva casa, o perquè limitaven amb la nova Casa de la Vila i les solucions arquitectòniques que s'hi imposaven els perjudicaven. En aquests conflictes amb els veïns, la Vila sempre va fer cas al mestre de cases. Una única diferència va sorgir entre els consellers i Munter i va ser la ja referida sobre si calia fer arquets o finestres a les golfes. Els representants de la Vila, com ja hem explicat, volien que s'hi fessin arquets, és a dir, que les golfes estiguessin obertes. Això, naturalment, era per facilitar-ne la ventilació, ja que, com és sabut i els acords municipals ho esmenten sovint, una de les funcions de la Casa de la Vila era la de pallol. Per això Joan Munter replica que els arquets són propis de pagesos i aposta per les finestres, que són una solució més refinada i més d'acord amb els gustos renaixentistes, encara que, per als interessos de la Vila, probablement menys pràctica. El fet que els consellers acceptessin aquesta solució vol dir que Joan Munter devia tenir força capacitat de convicció, però també que entre els administradors de la Vila hi havia ganes d'estar al dia en qüestions arquitectòniques; i no pot oblidar-se que un dels motius de fer una casa comunal nova era l'ostentació, en un moment de prosperitat econòmica⁵⁹ (vg. annex núm. 7).

59. Per a més informació sobre l'obra de la Casa de la Vila, vg.: CAVALLÉ (1993).

L'obra de la Casa de la Vila va ser estructurada en tres pisos. Pel que fa a la façana, l'únic que es conserva de l'estat original, i encara amb algunes petites modificacions, és la planta baixa. Emmarcada en un porxo sostingut per columnes toscanes –el porxo és comú a les cases veïnes del mateix sector de la plaça–, la façana té una porta central i dues de laterals que, en el seu origen, devien ser finestres⁶⁰. L'estructura de tota la façana devia ser una prolongació d'aquesta distribució i, així, al primer pis devia haver-hi tres obertures més –actualment tres balcons– i a les golfes altres tres de més senzilles –actualment, dues i el forat del rellotge, però es conserven fotografies dels anys vint amb les tres finestres. L'element més significatiu de l'obra original és la porta, allindanada, amb motllura d'arquitrau i coberta per un frontó circular sostingut per dues mènsules força característiques. Precisament aquestes mènsules –que es prolonguen fins a terra en forma de pilaret– van fer pensar a Carbonell, i ho va encertar, que l'obra no devia ser de Blai ni d'Amigó, encara que hi estava molt emparentada⁶¹. Com a detall remarcable, el frontó conté un mig vol horitzontal –l'escut de la Vila és un mig vol abaixat– i la data de 1591. A més d'aquesta part de façana, de l'obra original es conserven la presó, a la planta baixa, i dues columnes toscanes amb sabates, també a la planta baixa, descobertes en les últimes obres realitzades a l'edifici.

La Casa de la Vila de Valls

Acabada la Casa de la Vila alcoverenca, Munter va rebre l'encàrrec de fer una traça similar per a la de Valls. Com en el cas alcoverenc, a Valls hi va haver canvi d'ubicació de l'edifici, ja que fins llavors era al carrer de St. Miquel i, des de llavors, va passar a la plaça del Blat, on encara està situada. És possible que en la nova ubicació, segons apunta Puigjaner, hi ajudés la proximitat amb les obres de l'església de Sant Joan, material sobrant de les quals hauria servit per a l'edifici comunal. La traça, doncs, es va encomanar a Joan Munter, a imitació de la d'Alcover, “especialmente su puerta principal”. Per les referències documentals, sembla que, efectivament, la façana en la part de la planta baixa consistia en una porta central i dues finestres laterals, amb reixes. L'edifici, amb tot, va ser construït pel mestre Francesc Rossell, a qui el Consell va fer fer algunes canvis. Concretament, que en lloc de dues reixes en col·loqués una, encara que no sabem si això també vol dir una sola finestra. Per visurar l'obra, Joan Munter va desplaçar-se des d'Alcover i l'obra va

60. Aquesta opinió és referida amb encert per CARBONELL, 237.

61. Vg. nota 60.

quedar enllestida el 1595. L'any següent encara s'hi va instal·lar la presó, que fins llavors era en un lloc independent, tal com ja s'havia fet a Alcover. Malauradament, en aquest cas no resta cap part de l'obra original, que va ser profundament reformada en diverses ocasions des de 1763, any en què precisament es va canviar la porta principal⁶².

L'obra hidràulica de Joan Munter

Deixem de moment de banda l'obra de l'església Nova d'Alcover, que tractarem més extensament després, i de l'església de Pontils, de la qual només tenim la referència apuntada, i dediquem-nos a les obres menors de Joan Munter. Ja hem vist que el 1598 va ser reclamat pel comú alcoverenc per tal que aconsellés sobre la desviació de l'aigua dels torrents, obra en la qual no ens detindrem (vg. annex núm. 8). Tot just s'havia enllestit la Casa de la Vila de Valls, i mentre ja estava treballant en l'església Nova d'Alcover, Munter rep un nou encàrrec valenc. Es tracta de la construcció de l'anomenat pont del Riu o pont Trencat, sobre el Francolí, en el camí que condueix de Valls a Alcover. Sobre aquesta obra hi ha diverses discrepàncies que convé aclarir. Segons Puigjaner⁶³, el 1598 Munter construeix el pont del Riu, sobre el Francolí. Segons Fidel de Moragas⁶⁴, el 1596 és l'any en què Munter fa les capitulacions per a la fàbrica del pont sobre el Francolí. Ara bé, el mateix Moragas indica que el 1596 Pere Blai "feu la trassa i l'obra de refer el pont del camí de Valls a Alcover sobre el riu Francolí"⁶⁵. Indaleci Castells també dóna la data de 1596 per a l'obra de Munter sobre el Francolí⁶⁶. ¿Es tracta, doncs, d'una discrepància de data o són dos ponts diferents? Daniel Ventura interpreta que l'obra de 1596 citada per Moragas és el pont de la carretera de Valls a Alcover, per tant, de l'antic camí, o sigui, l'anomenat Pont Trencat⁶⁷. En canvi, Carbonell, seguint Moragas, només es refereix a l'autoria de Blai⁶⁸. Sobre aquesta obra, Gabriel Secall esmenta el Llibre de Claveria de 1598 i un article, del qual no esmenta el títol, de "La Crònica de Valls"⁶⁹. Secall diu que el pont construït per Munter és l'anomenat Pont del Riu o també Pont Trencat i diu que s'hi col·locà la primera pedra el 1597⁷⁰. Probablement, doncs, es tracta tan sols

62. PUIGJANER, 168.

63. PUIGJANER, 168.

64. MORAGAS, 196.

65. MORAGAS, núm. 9, set.-oct. 1922, p. 218.

66. CASTELLS, op. cit.

67. VENTURA, 142.

68. CARBONELL, 64.

69. La Crònica de Valls, 1928, núm. 1175.

70. SECALL, 129.

de l'esmentat pont Trencat, del qual Blai hauria fet la traça el 1596 i tot seguit s'haurien signat les capitulacions per a la fàbrica amb Munter; la primera pedra s'hi hauria posat el 1597; i s'hauria enllestit l'obra el 1598, després d'un seguit de problemes. Efectivament, seguint Puigjaner, Munter hauria assentat en fals els estreps del pont, de la qual cosa es van seguir certes desavinences amb el constructor, per la qual cosa va ser necessari cridar mestres de Tarragona i Barcelona (potser, doncs, el mateix Blai, que en aquella època començava les obres del Palau de la Generalitat, a Barcelona, i treballava en les obres del Seminari i del Palau arquebisbal, a Tarragona), que van corregir els esmentats defectes⁷¹.

Malgrat els problemes amb el pont Trencat, poc després se'l reclamava per a una obra similar a Tarragona, la qual cosa vol dir que aquells problemes potser no eren tan importants. Efectivament, pels volts d'abril de 1600, Joan Munter realitza un projecte d'obres de reforma en el pont sobre el Francolí, al seu pas per Tarragona. Aquest pont patia contínues deterioracions, a causa de les aigües, que obligaven a freqüents reparacions. Sense anar més lluny, se n'hi havien fet, almenys, els anys 1587 i 1597. El 1600 es va decidir fer una reforma que assegurés definitivament el pont i d'aquí el projecte de Munter. Aquest projecte, que el Consell considerà molt costós (vg. annex núm. 9) consistia en la construcció d'una paret per protegir la part malmesa, el reforçament dels solaments i la construcció d'una nova pilastra i una nova arcada. El mes d'agost d'aquell any, es demana parer als mestres de cases més experts de la ciutat i de fora perquè dictaminessin sobre la marxa de les obres. Van ser cridats mestre Roig, de Montblanc, mestre Samborai, que llavors treballava a l'església de Cornudella, mestre Joan Munter, que és qualificat com a selvatà, i mestre Antoni Bosch, de Santa Coloma de Queralt. En una nova consulta hi acudeixen els tarragonins Sebastià Font, mestre Matheu, Pere Elias, Pere Ferrer i son germà, Joan Castellar, i els ja citats Munter, Samborai i Bosch. L'obra del pont va seguir la seva via, però l'octubre d'aquell any una nova riuada el va perjudicar notablement. Llavors es recomença el procés d'encantar les obres i regatejar el preu i novament es demana a Joan Munter i, ara també, a Pere Blai que facin la visura de l'obra (vg. annexos 11 i 12). Sánchez Real ha publicat alguns dels acords més destacats dels presos pel Consolat tarragoní sobre aquest tema, pels quals coneixem les opinions de Joan Munter⁷². En ocasions successives es torna a demanar

71. PUIGJANER, 168.

72. AHT. Tarragona. Llibres d'acords de 1600-1601 i 1601-1602. Els acords on es fa referència a les obres corresponen als dies 17 d'abril de 1600, 9 d'agost de 1600 (2 acords), 14, 23, 24 i 28 d'agost de 1600, 8 i 28 d'abril de 1601, 14, 28 (2 acords) i 30 de maig de 1601, 20 de juny de 1601 i 22 d'agost de 1601. SÁNCHEZ REAL ha publicat els corresponents a 9 d'agost (encara que ell hi posa la data de 14 d'agost) i 24 d'agost de 1600 (vg. SÁNCHEZ, 164-165).

l'opinió de Joan Munter, en una d'elles juntament a Perc Blai, la qual cosa reforça la idea que la seva opinió era força escoltada. Segons el parer de Sánchez Real, l'obra que es va realitzar en aquell moment va estar ben feta i el pont ja va resistir, en el futur, les escomeses del riu, fins que el 1870 es va inaugurar el pont metàl·lic⁷³. Segons Recasens, Munter va percebre 4 lliures per la traça del pont i altres 6 per visurar en diverses ocasions l'obra⁷⁴.

La riuada de 1600, a més a més, també va causar serioses destrosses en la resclosa del Rec Major. Per aquest motiu, els cònsols tarragonins van decidir fer-ne una de nova que fos de pedra (l'anterior devia ser, doncs, de troncs i terra), per a la qual cosa van ser contractats els arquitectes Joan Munter i Bartomeu Roig, que van fer la traça (vg. annex núm. 13). Munter hi va destinar quatre dies i va percebre 12 lliures, per nivellar i traçar la resclosa, mentre que Roig, amb tres dies i comptant amb l'ajut d'un mestre de Valls, va rebre 8 lliures⁷⁵.

Encara una última activitat hidràulica en què Munter va intervenir va ser la de nivellar l'aigua del Francolí per tal de poder-la portar a la ciutat. A causa de problemes d'abastament d'aigua a Tarragona, el Consell va acordar "se fassan las trassas y llivells" per tal de decidir per on ha de passar l'aigua. El 27 de març de 1602 Joan Munter ja ha enllestit l'encàrrec, però el Consell acorda demanar algun altre parer. Dos dies després, el Consell acorda pagar els treballs a mestre Munter, que ha nivellat l'aigua des del riu a la ciutat. Poc després, ja mort mestre Munter, s'encarrega a mestre Mendoça que faci una proposta sobre el cas⁷⁶.

El plet de Vinaròs

Per últim, abans d'entrar en l'obra major de Joan Munter, comentem, encara que breument, la seva intervenció a Vinaròs i la polèmica que va suscitar. Les obres de l'església nova de Vinaròs havien començat el 1586 i van enllestir-se el 1594, en què el temple va ser beneït. Amb tot, les obres, pel que es veu, havien costat molt més del que havia estat estipulat i, atès que el constructor havia mort poc abans d'acabar-les, son cunyat va establir plet amb la

73. SÁNCHEZ REAL, 159, 162.

74. RECASENS, 234.

75. RECASENS, 231. Recasens basa la seva informació en el Llibre major de 1591 a 1602. També cal tenir en compte, però, els acords de 29 d'octubre de 1601 i 5, 14 i 27 de febrer de 1602. AHT. Tarragona. Llibre d'acords 1601-1602.

76. AHT. Tarragona. Llibre d'acords 1601-1602, acords de 18, 27 i 29 de març de 1602. Llibre d'acords de 1602-1603, acord de 13 de desembre de 1602.

universitat de Vinaròs, en benefici dels seus nebots, per tal que poguessin cobrar el deute. Són nomenats dos perits perquè judiquin l'obra, però, com que el seu parer resulta discordant, es decideix nomenar un tercer perit, que resulta ser Joan Munter. Llavors –som a l'estiu de 1597– comença la polèmica, la part del constructor oposant-se al nomenament i la Universitat de Vinaròs defensant-lo. La representació del mestre que havia construït l'església de Vinaròs argumenta, en contra del nomenament de Munter, que és un desconegut, estranger del Regne de València, que mai no ha viscut ni treballat en cap ciutat valenciana, que és molt jove i de poca experiència i que encara no és mestre examinat “en lo offici de canteria y pedrapiquer”. Una crítica addicional –i ja veiem en quina època!– es refereix a la llengua: Munter parla català i no entendre el text de les capitulacions, que està escrit en valencià. Aquesta crítica ens fa pensar que l'argumentació contra Munter és poc sòlida i recorre a qüestions terminològiques més que a fonaments de pes, molt més si tenim en compte que l'argument més important, que no sigui “mestre examinat”, devia ser fals. D'altra banda, també cal recordar que els dos primers perits també eren “estrangers”, un basc i l'altre també català, de manera que l'objecció no és coherent. Pel seu cantó, la Universitat de Vinaròs defensa Munter dient que és “persona àbil y perita de tota matèria de obra de canteria y arquitectura, e també perquè esser com és foraster no tindrà amistat ni coneixença ab les parts”. Però precisament la part contrària a Munter diu que Munter no és imparcial, perquè la Universitat el té allotjat i el tracta “amb molt regal y opulència a despeses tan solament de dita Vila”⁷⁷.

JOAN MUNTER I L'ESGLÉSIA NOVA D'ALCOVER

Sens dubte, l'obra de l'església Nova d'Alcover va ser l'encàrrec més important que va rebre Joan Munter en la seva curta vida professional, tant pel muntant econòmic, com per la seva envergadura, com per la seva repercussió posterior.

La construcció d'una nova església era un desig contínuament repetit i, a més, instigat directament per l'arquebisbe Antoni Agustí, que fins havia fixat un termini per fer-la. Hi ha referències a la voluntat de construir-la data des de 1588, en què s'acorda encarregar-ne la traça⁷⁸. El 1593, el Consell de

77. GÓMEZ, 16-17.

78. CAVALLÉ (1989), 135. JOAN CAVALLÉ. “Els acords de 1587-1588”, a BCEA, 31, Alcover, jul.-set. 1985, p. 20. En acord de 17 de gener de 1588, el consell acorda que dintre d'un any es faci la traça de l'església, conforme al parer de l'arquebisbe.

la Vila decideix consultar diferents mestres d'obres per tal de poder escollir el lloc⁷⁹. Si tenim en compte els hàbits arquitectònics de l'època, segons els quals no es feia la traça a partir del lloc disponible, sinó que es buscava el lloc que respongués millor a les necessitats de la traça, això vol dir que la traça ja estava feta en aquest moment. Qui l'havia feta, ara per ara, és una incògnita. Podria ser el mateix Munter, a qui se'n va encarregar poc després la construcció, el qual hauria pogut seguir indicacions de Pere Blai. Però també fóra creïble que l'hagués feta el mateix Pere Blai. Aquestes suposicions es basen en la similitud entre la façana de l'església Nova d'Alcover i la traça atribuïda a Blai per a l'església de la Selva.

Sobre la ubicació de l'edifici alcoverenc no s'arriba a prendre cap decisió fins al cap de quatre mesos de l'encàrrec. Hi havia dues postures bàsiques: els partidaris d'edificar la nova església sobre la vella i els que volien construir-la en lloc diferent, fora muralla, per tal de tenir més espai. Malgrat que la majoria de mestres eren partidaris d'això darrer, el Consell ho va aprovar per una majoria molt ajustada: 12 consellers van votar per fer l'església al portal de la Torre, mentre altres 10 apostaven "per torna.la fer ont està la vella"⁸⁰.

Mentrestant ja s'havia decidit seguir el model de l'església de Valls, obra de Bartomeu Roig pare, a qui va succeir el fill en la construcció, i s'havia encarregat a Joan Munter que estudiés el projecte i fes les capitulacions⁸¹ (vg. annex núm. 16). Un cop escollit el lloc es fa una crida perquè "qualsevulla que vulla empendre de fer la església de la vila del Cover que per a lo primer diumenge après de festes de pasqua se trobasen en la vila del Cover que se darà a preu fet segons les capitulacions conten"⁸². Pel que es veu, no devien presentar-s'hi gaires candidats, o no eren del gust dels consellers, perquè poc després decideixen atorgar l'obra a Munter pel preu de 18.257 lliures⁸³. La quantitat és significativa, ja que la construcció de l'església de la Selva, que Blai havia valorat en 30.000 lliures, al final s'estipulà en només 9.000 lliures, un cop adaptada la traça, precisament seguint el model de l'església de Valls⁸⁴. Que el Consell alcoverenc hagués acceptat aquest preu indica, doncs, una voluntat de repte evident (annex núm. 17).

Els mesos que segueixen, els dediquen a traçar les carreteres per transportar la pedra i a expropiar els terrenys particulars en els quals s'alçarà el

79. AHMA. Llibre d'acords, 10 octubre 1593.

80. AHMA. Llibre d'acords, 15 febrer 1594.

81. AHMA. Llibre d'acords, 13 febrer 1594.

82. AHMA. Llibre d'acords, 15 febrer 1594.

83. AHMA. Llibre d'acords, 20 març 1594.

84. CARBONELL, 61.

nou edifici. Aquests terrenys són conceptuats, majoritàriament, com a patis, però també hi ha una torre de la muralla, l'anomenada torre d'en Puig⁸⁵. L'anàlisi dels documents, d'altra banda, ens permet desestimar l'opinió segons la qual l'església s'havia construït sobre les runes d'un antic castell⁸⁶. En el lloc on va alçar-se l'església Nova només hi havia patis i un tros de muralla.

Un dels primers problemes que apareixen es refereix a la ubicació, ja que molts consellers opinen "que la paret de la església serà masa prop de la murada, que no romandrà prou plasa davant la església". El parer no és prou unànim, de manera que es passa a votació, amb el següent resultat: "agué-n.i que digueren (quatre) que digueren y votaren que se fes deu canes y mitja més amunt; agué-n.i (vuyt) que digueren y votaren que se fes sis canes més amunt; agué-n.i (dos) que digueren que se fes tres canes més amunt; agué-n.i (deu) que digueren que se fes allí mateix ont lo mestre avia senyalat los solaments, que.s de la paret de la església fins a la murada o paret de la casa d.en Jaume Sort, romanien vuyt canes i mitja de plasa, i axí se conclogué lo consell"⁸⁷. És a dir que, per majoria en aquest cas relativa, s'aprovà deixar l'església en el mateix lloc on Munter havia previst.

Un segon problema, en aquest cas pròpiament arquitectònic, apareix amb l'obertura dels solaments. Els jurats van queixar-se perquè Munter "no feya los cantons de la Iglésia al rusticano ni los solaments a un givell"⁸⁸. La discussió sobre aquestes qüestions va allargar-se, almenys, entre març i maig de 1596. L'obra va ser visurada pels mestres Bartomeu Roig, representant la Vila, i Pere Blai, representant Munter. Aquests van emetre un dictamen favorable a l'arquitecte en què diuen que mestre Munter "no tenia obligatió de fer los cantons al rusticano sinó al enfront de la iglésia". També diuen que Munter "no tenia obligatió de fer los solaments tots a un givell, sinó que estiguesen sobre roca ferma y que la sola de la iglésia tenia tota ésser a un givell y que no tenia obligatió de posà pedra de fil dejús terra sinó a la part del tros d.en Sort, que tenia de posar una filada de pedra de fil devall la rasa o riuet". Per últim, declaren "que la argamasa y pedra y altres materials eren molt bons"⁸⁹ (vg. annex núm. 18).

Aquesta disputa mereix uns aclariments, si més no en l'aspecte terminològic. Els cantons a què fa referència la documentació són els carreus, és a dir, les pedres que eren tallades en forma de paral·lelepípede, que segons la

85. AHMA. Llibre d'acords, 12 setembre 1594.

86. DÍDAC BERTRAN I VALLVÉ. "La vida a Alcover (Alt Camp) en els segles XIII al XV", a *Catalunya comtal*, 7, Barcelona, des.- 1979, p. 11.

87. AHMA. Llibre d'acords, 13 novembre 1594.

88. AHMA. Llibre d'acords, 16 març 1596.

89. AHMA. Llibre d'acords, 28 març i 26 maig 1596.

Vila havien de ser-ho a la rusticana, fent referència a l'estil de tallat, però els mestres visuradors afirmen que aquest estil de tallar només cal que sigui emprat a l'enfront, és a dir, a la façana, de l'església. Pel que fa als solaments, la Vila es queixa que Munter no els fa a un sol givell, és a dir, nivell. Això devia ser motivat tant pel propi pendent del terreny com per la disposició de la roca en el terra. En aquest cas, els tècnics sentencien que l'arquitecte no té obligació de fer-los a un sol nivell, sempre que descansin sobre roca ferma, però que la sola de l'església sí que havia de ser a un sol nivell. Pel que fa a la pedra de fil, entenem que deu referir-se a la pedra saulonera, que era la usada en la construcció de l'església.

Tocant a aquest tema de la pedra, es va començar a portar-la del terme de l'Albiol, del lloc anomenat "lo mas d'en Rovellat", per la qual cosa va fer-se una carretera que passava pel camí de la Selva i el Murtrar⁹⁰. Aquesta pedrera devia ser la mateixa que havia servit ja per a l'església de la Selva, d'on s'extreia sauló blanc⁹¹. Posteriorment, se cita una altra pedrera anomenada de St. Antoni; més tard, es diu que mestre Munter n'ha descoberta una al camí de Prades, en terres d'un tal Queralt⁹². Aquestes dues pedreres devien ser la mateixa i almenys el 1608 encara la utilitzava Oliver Auqui, l'arquitecte que va succeir Munter en l'obra de l'església Nova⁹³. No queda clar, en canvi, si va utilitzar-se la pedra de la Borquera que se cita en un acord com a possible material per a les trones⁹⁴. Al respecte, convé recordar que la pedra originària d'Alcover era força emprada en les construccions de l'època i, així, en la construcció del Seminari de Tarragona s'utilitzà pedra procedent de Mont-ral i Alcover⁹⁵.

Naturalment, com es pot comprendre, les obres eren contínuament vigilades pels consellers per tal que s'ajustessin a les capitulacions, com ja hem vist en la disputa sobre els solaments. En un primer acord es decideix que la inspecció corri a càrrec dels mateixos jurats⁹⁶. Aquesta situació dura fins a 1601, en què, probablement a causa de la molta dedicació que requereix la vigilància, es decideix que s'alternin mensualment grups de quatre consellers⁹⁷. La progressiva complicació dels problemes farà que el 1602 s'acordi

90. AHMA. Llibre d'acords, 3 febrer i 9 març 1595.

91. CARBONELL, 95.

92. AHMA. Llibre d'acords, 21 juliol 1596.

93. AHMA. Llibre de comptes 1608-1609, pòlisses 70, 82.

94. AHMA. Llibre d'acords, 23 febrer 1597.

95. CARBONELL, 213.

96. AHMA. Llibre d'acords, 30 abril 1595.

97. AHMA. Llibre d'acords, 25 abril 1601 (un possible error d'escriptura podria fer deuir que l'acord és de 1602).

que tres homes tinguin un salari, que es fixa en deu lliures entre tots tres, per anar cada dia a inspeccionar l'obra⁹⁸.

Durant tot el temps que dura l'obra, els problemes més habituals que se susciten són econòmics. Cal recordar que mestre Munter cobrava per quadrimestres, és a dir, per terces. Sovint no hi havia diners per pagar el termini que queia i aleshores calia emprar diners a censal o bé fer un tall. La primera vegada que és documentat aquest problema és el 1597⁹⁹. Els problemes econòmics, però, sovintegen sobretot a partir de 1601¹⁰⁰ i arribaran a barrejar-se amb els altres problemes. En un cas extrem, que tot seguit veurem, s'arriba a proposar de donar segona requesta a Munter “y miren si de justisia se li poden alsar les pagues, se li alsen no pagant-lo”¹⁰¹.

Els problemes pròpiament arquitectònics posteriors als que van originar l'obertura dels solaments van ser pocs, però algun va convertir-se en un obstacle força important. El mes de juny de 1601, davant la demanda de Munter perquè la Vila li pagui el que se li deu, el Consell contesta que ell primer desfaci el caragol i el faci com està capitulat i que després se li pagarà¹⁰². Es refereix, tal com aclareixen acords posteriors, a l'escala de caragol. Pel que es veu, Joan Munter no era partidari de seguir les capitulacions en aquest punt i s'oferia, ell mateix, a pagar la diferència de cost. No estan absolutament clars els punts de vista, a causa del redactat ambigu d'alguns acords. Les capitulacions deien, sembla, que el caragol havia de ser tot de pedra picada i, probablement, Munter no l'hi feia. La posició de la Vila, tanmateix, és inamovible: fins que no desfaci el caragol i el faci tal com està capitulat, no se li pagarà. Munter fa una proposta intermèdia: ell desfarà els graons i els farà de pedra forta, però demana que la paret la hi deixin acabar com està començada, és a dir, “de tota pedra y reparar, o sia de guix”. Entenem que per “tota pedra” vol dir “maçoneria”, és a dir, pedres de diverses menes unides amb material; mentre que “reparar” vol dir “arrebossar” o “lluir” amb guix (vg. annex núm. 19). Consultats advocats, seguides reclamacions de Munter –que ara fa des de Tarragona, on en aquest moment treballa a la resclosa–, l'oficial del Camp condemna la Vila a pagar el

98. AHMA. Llibre d'acords, 29 juny 1602.

99. AHMA. Llibre d'acords, 17 i 28 setembre 1597.

100. AHMA. Llibre d'acords, 13, 19 maig 1601, 29 gener, 27 maig, 2, 16, 23 juny, 2 juliol 1602.

101. AHMA. Acords, 1601-1602, 27 maig 1602.

102. AHMA. Llibre d'acords, 1600-1605, 1601-1602. Com ja hem dit a la nota 47, existeixen dos llibres d'acords d'aquest període, amb diverses discrepàncies cronològiques i de redacció. L'acord a què fem referència en un dels dos llibres figura com de 1601 i en l'altre de 1602. Creiem que és el de 1601 per les raons apuntades a la nota 42. Els acords referits a aquesta disputa són els següents. Del Llibre 1600-1605, 9 juny 1601, 16 juny 1601, 2 juliol 1602, 24 agost 1602, 26 agost 1602. Del Llibre 1601-1602, 27 maig 1602, 2 juny 1602, 9 juny 1602, 16 juny 1602, 23 juny 1602, 29 juny 1602, 2 juliol 1602, 18 agost 1602, 24 agost 1602.

deute i Munter a fer el caragol com està capitulat. A més a més, insta a nomenar dos experts, un per la Vila i l'altre per Munter, perquè dictaminin si el sauló és "pedra fort", un dels temes de la disputa. La Vila ara nomena Pere Blai, però tot seguit és declarat suspecte. Qui i per què declara suspecte Pere Blai? Segons una versió dels Llibres d'acords, "lo Sor. ofisial avia declarat que.s nomenàs altre mestre perquè a m. Blay se avia declarat sospecte", però l'altre llibre aclareix que "m. Monter avia donat per sospecte a m. Blay". En qualsevol cas, Blai creu que la Vila té raó i proposa que, en lloc seu, es nomeni un tal mestre Antoni de Tarragona (vg. annexos núms. 20, 21, 22). Tot i que no sabem qui és mestre Antoni, queda clar el distanciament que, en aquest moment, existeix entre Pere Blai i Joan Munter. Sobre com va acabar el conflicte, la documentació coetània no ens ho aclareix, però per un peritatge fet el 1628 sabem que Munter no va fer el caragol de pedra picada, sinó que el va fer de maçoneria¹⁰³. Potser no es tracta, tanmateix, que desobeís la resolució de l'oficial, sinó que no tingués temps de desfer el caragol i tornar-lo a fer tal com deien les capitulacions, a causa de la seva mort.

Després d'aquest conflicte, resolt a favor de la Vila, la pròxima notícia que ens parla de la intervenció de Joan Munter a l'església Nova d'Alcover és per dir-nos que ja és mort. Efectivament, tal com s'ha anotat en referir-nos a les dades biogràfiques de Munter, els llibres de comptabilitat de la Vila deixen testimoni que un pagament que havia de fer-se a l'arquitecte el 25 d'agost de 1602 ja no es va satisfer a causa del seu decés. La mort, de fet, ja s'havia produït, almenys, un mes abans, perquè el Consell procedeix a efectuar l'acte de judicatura de l'obra de l'església. En morir Munter i deixar l'obra inacabada, calia procedir a valorar la part d'obra feta per tal de satisfer el deute, si n'hi havia, als hereus. Amb aquest motiu, el Consell havia nomenat mestre Mendoça, mentre que el pubill Munter, anomenat Joan com son pare, el qual era representat pels seus curadors, havia escollit el tan sovint esmentat Bartomeu Roig. Els dos arquitectes judicadors es posen, en aquest cas, d'acord i declaren que l'obra feta munta un total de 8.465 lliures, és a dir, gairebé la meitat de les establertes en les capitulacions (vg. annex núm. 23). La xifra coincideix amb la que es reproduïx en una carta de pagament feta el 1615 (vg. annex núm. 24). Alhora, s'estableix un deute de la Vila amb el pubill Munter de 482 lliures i disset sous¹⁰⁴. Com que un mes després aquest deute encara no s'havia satisfet, el Consell acorda crear un censal a favor del pubill Munter¹⁰⁵. Per establir quina part de l'església havia arribat

103. AVELLÀ, 14.

104. AHMA. Llibre acords, 30 juliol 1603, 8 agost 1603.

105. AHMA. Llibre acords, 8 setembre 1603.

a construir Munter, a part el percentatge econòmic esmentat, ens és útil una carta de pagament d'Oliver Auqui, l'arquitecte que continuà l'obra, juntament amb els assentaments dels llibres de comptabilitat, en què s'estableix el que aquest darrer va realitzar, bàsicament centrat en les portalades, la principal i la lateral que donava davant de la saboneria de Jaume Sort¹⁰⁶.

La participació de Munter en l'obra de l'església Nova, amb tot, va portar molta cua. Probablement la Vila no estava d'acord amb el que havia pagat, ni en com havia treballat Munter. Després de la judicació immediatament posterior a la mort de l'arquitecte, que va establir el deute de la Vila amb el seu hereu, va fer-se'n una altra, el 1628, a càrrec dels arquitectes Juan de Juanias, en aquell moment mestre de la Seu de Tortosa, i Pere Julià, mestre de les esglésies de Flix i la Fatarella, que va establir diversos incompliments de les capitulacions. Pot plantejar-se com és que gairebé tres dècades després de mort Munter es qüestionava la validesa del seu treball. L'única resposta que hi podem donar, de moment, és que, durant tots aquests anys, la Vila havia mantingut serioses disputes a causa del cost de l'obra. Hi va haver disputes amb mestre Oliver Auqui, continuador de Munter¹⁰⁷, i novament amb el tercer arquitecte, Cristòfor de Bruel, que va haver de tornar diners¹⁰⁸. Com a prova de l'excés de despesa que ha ocasionat l'obra de l'església, un document datat a juliol de 1620 diu que ja s'hi han gastat 24.000 lliures, quan s'havia pressupostat l'obra en només 18.000¹⁰⁹. El Consell de la Vila és molt criticat per aquestes despeses i, lògicament, ha de fer-hi front. Seguint l'acta del peritatge de 1628, ens trobem bàsicament tres observacions (vg. annex núm. 26). D'una banda, Munter no havia fet reresacristia per guardar la plata. En segon lloc, hi havia l'afer del caragol, que Munter havia fet de maçoneria. I, en tercer lloc, hi havia els solaments. Segons la judicació, Munter havia assentat l'obra en terreny poc sòlid, de tapaç, sense unificar-ne el nivell i carregant en fals les parets i els contraforts de l'església¹¹⁰. Recordem que en una visura feta el 1596 els arquitectes Pere Blai i Bartomeu Roig havien donat la raó a Munter en aquest tema.

106. AHAT. Alcover. MN núm. 213 (1593-1596), f. 70v-71v. AHMA. Llibre de comptes 1608-1609, pòlissa 82.

107. AHMA. Expedient Església Nova, "Memòria dels capítols que se an de ynformar per part de la Vila", s. a.

108. AHMA. Expedient Església Nova, Època de Cristòfor de Bruel, 1627 (reproduïda en part a AVELLÀ, 15). Memorial d'adobs que ha de fer Cristòfor de Bruel, s.a.

109. AHMA. Expedient Església Nova, doc. s.t., juliol 1620.

110. El document és extractat a AVELLÀ, 14.

CONCLUSIONS

Malgrat que aquest treball no pot assegurar que totes les obres de Joan Munter hi siguin recollides, és obvi que ens referim a un arquitecte menor de l'escola del Camp, tot i que, en cas que hagués viscut més anys, tal vegada hauria arribat a convertir-se en un dels noms importants. Tot i que no hem pogut localitzar cap traça ni les capitulacions de cap de les obres que va realitzar, per les notícies que en tenim podem deduir que es tractava d'un arquitecte perfectament integrat en el medi professional, amb bones relacions amb altres arquitectes i amb un criteri arquitectònic prou clar, que defensava quan creia convenient. Sembla que la seva opinió era força escoltada arreu i, fins i tot, la seva fama va excedir les fronteres del Camp. Tanmateix, també el veiem com un arquitecte polèmic, amb errors que se li detecten i amb actituds discrepants respecte de les persones que li havien fet l'encàrrec.

ANNEXOS

1. Fills de Joan Munter, pare (1563-1584).

AIIAT. La Selva del Camp. Llibres de Baptismes, núm. 689, caixa 134 (1561-1589).

1. "Joan, fill de mestre Joan Monter y de na Francina, muller sua, fonch batejat per mi, Salvador Pastor, prevere y vicari de la present vila de la Selva. Foren compares m. Pau Gondalbeu, saboner, y en Felip Pàmics, del Moster; comares, la muller de m. Antoni Joan Guasch y na Magdalena Castellana, viuda del carrer d'en Castellví, a xxv de març de MDLXIII."

2. "Vicesima quarta die mensis octobris (1565).

"Àngela, filla de mestre Joan Monter, mestre de cases, y de sa muller Francina, fonch batejada per mi, Joan Miró, prevere. Foren compares lo senyor mossèn Andreu Gilabert, lo senyor mossèn Miquel Gili; comares foren Tecla Maymona, del Mas, y na Catharina Fariola, tots de la present vila de la Selva."

3. "A xxv de mag (1568) fonch batejada Teccla, filla d'en Joan Monter, mestre de cases, y de sa muller Teccla. Foren padrins m. Baltasar Masdeu y la senora Gilaberta".

4. "A xxii del dit (juliol 1569) fonch batejada Clara, filla d'en Joan Monter y de sa muller Teccla. Foren padrins m. Refel Monter y la senora Gerònima Monserada. Fonch batejada per mi, Gaspar Torrents, vicarii."

5. "Jaume, fill de Johan Monter, mestre de cases, y de na Tecla, muller sua, de la Selva. Compare, en Barthomeu Cugul, pagès; comare, Magdalena Borrella, desposada, filla d'en Sebrìà Borell, pagès, tots de la Selva. Fonch bateiat a xvi de janer MDLXXI per mi, Michel Oliver, vicari."

6. "Dit die (xxi octubre 1571) fonch batejat per mi, Gaspar Torrents, vicarii, Joan Benet, fill d'en Joan Monter y de sa muller Teccla. Foren padrins, m. Toni Guasch y na Clara Barberana, tots de dita vila."

7. "A 18 del mes de febrer any 1576 fonch batejada Margarida Muntera, filla d'en Joan Munter, mestre de cases, y Teccla, sua muller. Foren compares Toni Mani, de Conesa, y comare Teccla Conesa, de (...)."

8. "xxviii del mes de octubre any sobredit (1577), fonch batejada Teccla Àngela, filla d'en Joan Monter y de na Teccla, muller sua. Fonch compare Joan Andreu, fill d'en Joan Andreu y de na Àngela, muller sua. Fonch comare Teccla Cogulla, filla d'en Gabriel Cogul y de na Àngela, muller sua, tots de la present vila. Fonch batejada per mi, Francesch Rius, prevere y vicari de la present vila."

9. "Andreu, fill d'en Joan Monter y de na Tecla, muller sua, fonch batejat per mi, Joan Miró, prevere, a 28 de novembre dit any (1579). Foren padrins Joan Torrens y Tecla Cugula, tots de la Selva."

10. "Magdalena, filla d'en Joan Monter y de na Tecla, muller sua, fonch batejada per mi, Francesch Rius, prevere, a 24 de desembre dit any (1580). Foren padrins en Pere Folch y la sra. Guasca, muller de m. Antoni Joan Guach."

11. "Clara Mariagna, filla de mestre Joan Monter y de Tecla, muller sua, fonch batejada per mi, Francesch Rius, prevere, a 19 de febrer de dit any (1583). Foren padrins mestre Pere Blai y la sra. Clara Ripollesa."

12. "viii del mes de juny any sobredit (1584) fonch batejada Paula, filla d'en Joan Monter y de na Tecla, muller sua. Fonch padrí Gabriel Cogul y padrina (...), filla d'en Raphael Molner y de na Tecla, muller sua, tots de la present vila. Fonch batejada per mi, Francesch Rius, prevere y vicarii."

2. Matrimoni de Joan Munter (1598).

AHAT. Alcover. Llibres de Matrimonis, núm. 274, caixa 61 (1571-1633), fol. 74v.

"A onze de janer 1598 foren esposats per lo doctor Vinader, rector de Valls, m. Joan Monter, Architecto, fill de m. Joan Monter, m. de cases, y de na Francisca, sa muller, diffunts, de la Vila de la Selva, y Àngela, donzella, filla de Jaume Vinader, perayre, y de sa muller, Tecla, de la present Vila de Alcover; presents per testimoni Gabriel Modolell y Anthoni Sabater, jurats de la matexa vila, y altres molts; los capítols són en la present notaria."

3. Capítols matrimonials de Joan Munter i Àngela Vinader (1598).

AHAT. Alcover. Capítols matrimonials, núm. 212 (1591-1623).

"Die 7 mensis decembris anno (1598).

"En nom de N. Sr. Déu y de la Verge Maria y lo sants, amén. Són estats pactats y tractats capítols matrimonials entre lo Magc. m. Joan Monter, Architecto, fill de Juan Monter y de Fran., muller sua, de la vila de la Selva, Camp y Diòcesi de Tarragona, part una, ab la honesta Àngela, donzella, filla legítima y natural del honorable Jaume Vinader, perayre, natural de la Espluga de Francolí, habitant en la vila de Alcover, y de sa muller Tecla, entre les quals parts foren pactats y concertats los capítols següents:

"P. Lo dit m. Joan Monter se dota en mil escuts de contants, moneda barcelonesa, les quals asserex tenir.

"Viceversa.

"Lo sobredit Jaume Vinader y sa muller Tecla donen en dot y en nom de dot a la dita Àngela, sa filla, esposa de dit Monter esdevenidora, docentes y vuytanta sinc lliures ab lo modo següent: que lo molt Magn. Sor. Dor. Joan Vinader, rector de Valls, promet donar les docentes ab diners contants y les restants vuytanta sinc donen ab robes y diners los sobredits pare y mare, tota la qual dot li donen los sobredits honcle

y pare y mare a totes ses lliberes voluntats y ella la accepta ab besamens de mans que.ls ne fa.

”(Item), altre Capítol, lo sobredit m. Joan Monter (en) regonexensa de sa lloable virgi(nitat) a fi de escro(...) a la dita Àngela, quaranta lliures.

”Item, altre capítol és pactat entre les dos parts que lo hun al altre se acullen en compres y millores mitat per mitat de tot lo que durant dit matrimoni aprofitaren ab tal enpero que si fills o filles haurà de lleal matrimoni hu o molts (...) la dita Àngela en cas de solutió de matrimoni porta les millores (...) sinó que ayen de servir pera (...).

”Item, los sobredits honcle y pares prometen donar la sobredita dot a la sobredita Àngela, lo dia de las bodas sinquanta lliures en diners y les robes y lo restant al cap de un any des del dia de les bodes, contador cent lliures y lo demás al cap de mig any, y les robes estimades y presades per dos hòmens, hu de cada parts. Les quals en cas de restitutió de dot ajen de cobrar reestimades segons és ús y pràtica de Alcover y ayen tot lo sobredit complir y tenir ne obliguen sos béns aguts y per aver així lo dit Sr. rector y Dr. com lo pare y mare.

”Item, així mateix lo sobredit m. Joan Monter li assegura a la dita Àngela, esposa esdevenidora, sa dot sobre tots sos béns aguts y per aver ab les obligacions y forces que en semblants actes se acostumen de posar.

”Item, la una part a l'altra prometen y juren de donar compliment als predits capítols y contraure matrimoni en fas de Sta. Mare Iglésia de modo que vinga degut effecte en pena de cent lliures moneda barcelonesa, la meytat per a la part obedient y la altra meytat al jutge que farà la exequutio.

”Fuerunt firmata et jurata predicta capitula matrimonialia per predictas partes in Alcoverii, die 7 mensi desembris anno a Nat. Domi. 1597 (in possessione mei), Pi. balle Dis. theologi et Bis. Monserrati Myr. scholani, et Franco. Ribes, studentis, Testiu.”

4. Fills de Joan Munter (1599-1600).

AHAT. Alcover. Llibre de Baptismes, núm. 261 (1571-1608).

1. “A 16 de janer 1599 fonch batejada Marianna, filla de m. Joan Munter, m. de la Iglésia, y de sa muller, Àngela; compares, Francesch Agràs, de la Font, y Ana, muller de Bernat Fabregat.”

2. “A 26 de desembre 1600 fonch batejat Joan, fill de m. Joan Monter, m. de la Iglésia, y de sa muller Àngela; compares, m. Gaspar Parissi, mercader, y la Sra. Catarina, muller de m. Monserrat Montagut, menor, de la vila de Valls.”

5. Acord de Comú d'Alcover sobre la traça i el preu de construcció de la nova Casa de la Vila (1591).

AHAT. Llibre d'acords 1591-1598; 3 juny 1591 (f. 2v).

“E per dits jurats fonch dit i preposat: magnífichs senors, ja pensam v. m. aver vista la trasa que m. Joan Monter nos a feta de la Casa de la Vila, y també avem fet venir mestre Roig, lo qui a feta la església de Valls, per mostrà-li dita trasa, segons v.

m. avien determenat i dit en dies pasats. Avent vista i mirada dita trasa a dit que ~~es~~tava molt bé i també li avem demanat què se li.n poríem donar, i ell a dit que segons ~~o~~ la trasa se li poria donar set sentes liures o fins a 750 ll. Per tant, v. m. miren lo faedó. E per dits consellés, oïda dita preposió i consell de mestre Roig, foren de parer que la casa se obràs segons està trasada, i quant al preu, encara que m. Monter no u vol fer manco de nou sentes liures, que los jurats vells i no vells ab lo notari o tracten ab dit m. Joan Monter i se avinguen ab ell segons ells los parexerà i en açò se clogué lo Consell.”

6. Acord del Comú d'Alcover sobre el preu i les capitulacions de la nova Casa de la Vila (1591).

AHAT. Llibre d'acords 1591-1598; 12 juny 1591 (f. 3).

“Per dits jurats fonch dit a dits consellés: magnífichs senors, ja pensam v. m. tenen resort com dexaren en poder nostre así dels senors jurats vells que nosaltres fésem lo preu ab m. Joan Monter, sobre donar-li a preu fet la obra de la Casa de la Vila, segons està trasada, i no u a volgut fer manco de 800 liures, i axí les avem donades, ab los pactes i condicions estan ab les capitulacions de dita obra.”

7. Acord del Comú d'Alcover sobre les golfes de la Casa de la Vila (1592).

AHMA. Llibre d'acords 1591-1598; 18 desembre 1592 (f. 14).

“Més per dits jurats fonch dit i preposat a dits consellés que sobre la obra de la Casa de la Vila, sentien que v. m. deyen que lo mestre era obligat en fer arquets envés la plasa, i ell diu que ell n.i farà si n.i volen, però que millor estarà com se acostuma de fer ab obres de primor, que tot estiga clos fins a la algorfa, i que alí se fassen tres finestres, que los arquets són obres de pagesos. Tots foren de parer que no se i fesen sinó que fes tres finestres en la algorfa.”

8. Acord del Comú d'Alcover sobre desviar aigües d'un torrent (1598).

AHMA. Llibre d'acords 1598-1599; 21 desembre 1598 (f. 7v).

“Per la visura de la aygua que cau de les costes devers les guixeres y olivars, vist que causaven gran dany que la aygua se acarrerava a la Vila quant ploia y que poria ser per algun temps causar a major dany a la dita Vila o als trosos y terres de la horta y olivar dits dany, per dits prohòmens fonch determinat que dits Srs. jurats juntament ab lo manobrer de la Vila y m. Joan Monter, architector, se conferesquen a la partida dita Rojals y a efecte de deffensar dites aygues y obviar tant dany y girar-les que cayguen al torrent dit d.en Aranes, y padasó a givell y com millor convinga per lo (útil) de la dita y particulars de aquella fesen una rasa des del camí dels Montanyals fins a dit torrent llasant dites aygues en dit torrent per fer lo manco dany que pu-

guen donar per a que (en que) lo de dita rasa en avall caurà quiscun terratinent haja de pendre la que li tocarà per la baronera, de tal manera que a la Vila no arribe dita aygua ni puga causar dany.”

9. Acord del Consell de Tarragona sobre l'obra del pont del Francolí (1600).

AHT. Tarragona. Llibre acords 1600-1601; 17 d'abril de 1600 (f. 10v).

“Tots ciutadans de dita Ciutat los quals satisfent a la proposició per dits Srs. cònsols feta aserca de la obra que se ha de fer en lo reparo se ha de fer al pont de Francolí, per lo que ja han cobrada la trassa que per dita obra feren per dita obra y com seguint dita trassa que dit Monter ha feta és molt costossa y quisà danyosa a la ciutat y si posaran en execusió dita trassa ho altra; fonch per dita promenia determinat que sia comès com en vertut de la present determinació cometten als magchs. cònsols que y apliquen les persones que.ls parrò experts per dita obra y conforme ells diran se fasse y ass(...) la dita obra del modo que convé a tota utilitat y profit de la ciutat.

“E no res menys la dita promenia determina que al dit Monter que ha fet dita trassa los magchs. cònsols le paguen los treballs que ha presos en fer dita trassa conforme a dits magchs. cònsols apparrà comette(n.) ho a dits magchs. cònsols.”

10. Acord del Consell de Tarragona sobre pagament als mestres que han vingut a la ciutat (1600).

AHT. Tarragona. Llibre acords 1600-1601; 14 d'agost de 1600 (f. 25v).

“fonch determinat que a mestre Monter, mestre Saboray y Antoni Bosch que.ls paguen per lo treball de venir a la present ciutat, tres dietas a cascú d.ells arrahó de vint reals per dia per ara y als demés ab altra promenia; se determinarà lo que.ls darà.”

11. Acord del Consell de Tarragona sobre el pont del Francolí (1601).

AHT. Tarragona. Llibre acords 1601-1602; 30 de maig de 1601 (f. 17-17v).

“E més satisfent a altra proposició per dits Srs. Cònsols feta per de la determinació que dilluns proppassat feren aserca de la rabassa que és restada de la obra del pont ho de la arcada enderrocada y sobre de la qual se ha de comensar y edificar la obra fahedora per lo reparo de dit pont y tornar a fer la arcada y en dita determinació se determina que dita rabassa per lo que estava en algunas parts sotscavada y (huega) y no tenia fonament ahont se pogués ben assegurar la obra e com dita rabassa hajan feta mirar per mestres y en particular a mestre Monter, architector de la Selva, los quals la han ben mirada y vista aquella tots són estats de parer de que dita rabassa no.s moga ni.s fassa romprer com havien determinat, sinó que la deixen estar com està, a manera de una roca ab que la soscaven y miren per tots los costats com convé

per fortificació de dita obra y puys ha de estar senyida de paret la fornesquen (...) de pedra y argamassa de modo que no y reste en ella ninguna concavitat sinó que estigue bé y com convé y a la obra pertany majorment que ab dita rabassa no se ha de carregar cosa ninguna de dita obra y no tindra per algú.”

12. Acord del Consell tarragoní sobre la visura del pont del Francolí (1601).

AHT. Tarragona. Llibre acords 1601-1602; 22 d'agost de 1601 (f. 43v-44).

“Tots ciutadans de dita Ciutat ajustats y congregats com és dit, los quals satisfent a la proposició per dits magchs. cònsols asserca de haver de satisfere y pagar als mestres que per orde de la ciutat són anats a mirar y judicar la obra que se havia de fer y s.és feta en lo pont de Francolí, axí a mestre Pere Blay y mestre Monter, qui és vengut no tan solament ara últimament per visurar la obra que ha feta, com també altres vegades, y també a mestre Sebastià Font y mestre Pedro y demás mestres de aquí se són amprats. E per dita promenia fonch determinat que axí a mestre Pere Blay y mestre Joan Monter y als demás mestres que a dita obra són anats per orde de la Ciutat que.ls paguen a cada hu de ells conforme cada hu de ells haurà treballat cometent.ho com ab la present determinació cometten als Magchs. cònsols que ells los paguen conforme veurà que convé taxant a cada hu de ells lo que.ls parrà se.ls deu y fassen pagar allò que.ls taxaran”.

13. Acord del Consell de Tarragona sobre l'obra de la resclosa del Francolí (1602).

AHT. Tarragona. Llibre acords 1601-1602; 5 de febrer de 1602 (f. 82v-83).

“Ciutadans e consellers de la Ciutat los quals satisfent a la preposició per dits Srs. cònsols feta, aserca de dar un bon principi y resolució y ferm en la traça de la resclosa del riu de Francolí, per no anar duptant ni titubejant; m. havent comensat se degué mudar de parer, que los Srs. cònsols han fet fer duas trassas y han cridat a mestres y se ha fet y se ha de fer algun gasto y per lo dimats propvinent han consertat que vinga mestre Roig, qui féu la iglésia de Valls, y mestre Monter, que ha fet lo pont de Valls, y mestres altres d.esta ciutat y se.ls ha de dar a menjar lo dimats y també se hauran de pagar las dietas y treballs y altres gastos que s.an de fer per dar a preu fet la obra segons la trassa que.s resolrà, y fer fer cals y tallar pedra y demás, determinaren que per lo que importa assegurar lo principi que aserca de ditas cosas proposadas s.i gaste lo necessari.”

14. Acord del Consolat de Tarragona sobre nivellar les aigües (1602).

AHT. Tarragona. Llibre d'acords 1601-1602; 27 març 1602 (f. 93-93v).

“E més fonch proposat que com los Srs. cònsols per determinació de promas hagen fet nivellar lo camí pot fer la aigua de Francolí per portar.la que puge hont y entre dintre ciutat per me. Monter, me. de la església de Alcover, y fet lo nivell se troba que pot venir y entrar a la plaça del corral o de St. Francesch, per ço que determinen si posarà la fabrica en exequió.

”E per lo dit maggch. Consell fonch determinat que per la promenia sien nome-nadas dotze personas de consell, quatre de cada bras, a parer de les quals se torne a nivellar, procurant fer-hi venir altre epert y hàbil, o hàbils, y conformant-se ab lo nivell de mestre Monter y fet la cosa factible y ferma de poder venir y arribar aigua a la ciutat y pilotejat y fet lo compte del cost que para costar y tot resolt se torne presentar en altre consell y se deliberarà lo faedor.”

15. Acord del Consolat de Tarragona sobre pagar a mestre Munter per nivellar les aigües (1602).

AHT. Tarragona. Llibre d'acords 1601-1602; 29 març 1602 (f. 95v).

”E més determinaren y cometeren als Srs. cònsols que fassan de satisfer los treballs de mestre Joan Monter, que ha nivellat la aigua per venir del Riu a la ciutat, y li paguen lo que ls apareixerà meresca y a altres si han treballat y per asò y paguen los gastos y despesas fetas y faedoras per aquest efecte de fer nivellar la aigua, y s.i gaste lo necessari de pecúnias de la ciutat.”

16. Acord del Comú d'Alcover sobre capitulacions per a l'obra de l'església Nova (1594).

AHMA. Llibre d'acords 1591-1598; 13 febrer 1594 (f. 21v).

”Més quant a la església, que la fassen segons la església de Valls, ço és, de largària i amplària a més o menys, i que los senors de jurats, juntament amb mosèn Monter, la vagen a mirà, i m. Monter fasa les capitulacions i quant sien fetes les porten al Consell per sentir-les.”

17. Acord del Comú d'Alcover sobre adjudicació de l'obra de l'església Nova (1594).

AHMA. Llibre d'acords 1591-1598; 20 març 1594 (f. 22v).

”Quant a dar la església a preu fet, pus ja és anada molt temps al encant, m. Monter és content de fer-la per divuyt milia i dos sentes sinquanta i set liures, dich 18.257 ll., que los senors de jurats, ab los proms a ells ben vistos, la y liuren per dit preu, segons estan les capitulacions de dita església i les pagues i fermanses a ells ben vistes.”

18. Acord del Comú d'Alcover sobre la visura dels solaments de l'església Nova (1596).

AHMA. Llibre d'acords 1591-1598; 26 maig 1596 (f. 33).

”Als 26 de marcs (maig) 1596, congregat lo Consell y ajustat en la sala y Casa de la Vila, loch acostumat, en presència dels Srs. de jurats y honrat Consell de la present Vila de Alcover, foren presents mestre Roig, per part de la Vila, y mestre Blay, per part de mes-

tre Munter, mestre de la iglésia nova, per quant los Srs. de jurats tenien requesta que lo dit mestre Munter no feya los cantons al rusticano, com tenia obligatió, y los solaments tots a un givell, y que als solaments no posava pedres de fil. En presència de tot lo Consell foren presos de jurament que diguessen justament, sobre lo jurament que tenien prestat, si lo dit mestre Munter no tenia obligatió de fer los cantons al rusticano, sinó al enfront de la iglésia, y que no tenia obligatió de fer los solaments tots a un givell, sinó que estiguesen sobre roca ferma, y que la sola de la iglésia tenia tota esser a un givell, y que no tenia obligatió de posà pedra de fill dejús terra sinó a la part del tros d'en Sort, que tenia de posar una filada de pedra de fill devall la rasa o riuet y que la argamasa y pedra y altres materials eren molt bons y anaven y van totes les coses segons la trasa y capitulacions.”

19. Acord del Comú d'Alcover sobre com s'ha de fer el caragol de l'església Nova (1601?).

AHMA. Llibre d'acords 1601-1602; 29 juny 1602 (f. 26v-27).

“Als quals (...) fon proposat: diu m. Monter, m. de la yglésia, que ell farà los scalons del caragol tot de pedra fort y desfarà lo fet, y fent-o de fer la part de dit caragol de pedra picada, que ell pagarà lo que més valdria d.eixa manera, que fent-la de tota pedra, y que la y deixen acabar com està començada, de tota pedra y reparar, ho sia, de guix, y que en lo que digué de les inposicions que.s fes un concert de tot, que ell farà lo que convindrà fer; y hoïda la propositió fon determinat per part del Consell que se segueix la capitulació y no de altra manera y que no.l paguen que no aja desfet lo caragol.”

20. Acord del Comú d'Alcover en què es nomena mestre Blai per judicar, en nom de la Vila, en l'afer del caragol (1601?).

AHMA. Llibre d'acords 1601-1602; 2 juliol, 1602 (f. 27v).

“Als quals (...) fon proposat que lo hofisial en la qüestió de m. Munter y la Vila a condepnat que.l paguen y que desfasa lo caragol y.l fasa de pedra picada y que judiquen mestres si lo saldó pardo és pedra fort; i així se a determinat per la major part que són contents y volen star a la sentència feta per lo Sr. hofisial.

“Així mateix an proposat que se a de senyalar mestre per fer dita judicatura, per lo que.l senyalen; y se a determinat la major part y que han assenyalat per part de la vila a m. Blay.”

21. Acord del Comú d'Alcover en què Munter declara que Blai és suspecte (1601?).

AHMA. Llibre d'acords 1601-1602; 18 agost 1602 (f. 18).

“Als quals per dits Srs. (jurats) fon proposat que m. Monter avia donat per sospecte a m. Blay, que.n nomenen altre; y se resolgué la major part del concell que.s vaja a Tarragona y se sapien les raons que.s donen per sospecte dit mestre Blay y que y contradiguen fins que lo hofisial ho haja declarat.”

22. Acord del Comú d'Alcover en què es nomena un altre mestre en substitució de Blai (1601?).

AHMA. Llibre d'acords 1600-1605; 4 setembre 1602 (f. 20).

“Als 4 de setembre 1602 féu relació Gabriel Mulner, jurat, del que avia pasat ab mestre Blay aserca de anomenar mestre; digué que m. Blay li avia dit que la Vila té justícia en tot y que elegesquen un mestre que y a en Tarragona que.s diu m. Antoni.”

23. Acord del Comú d'Alcover sobre la judicatura de l'església Nova per mort de mestre Munter (1602?).

AHMA. Llibre d'acords 1600-1605; 8 agost 1603 (f. 28v).

“Judicació de la hobra de la yglésia./ Als quals per dits Srs. jurats fonch proposat que m. Mendoça y m. Roig avien fet la Judicació de la yglésia y que volien fer relació al Consell; y per sò encontinent feren dis mestres relació dient de paraula que per lo jurament tenien prestat, segons la trasa y lo preu de la obra, valia la obra feta fins a aquell punt y les manobres se trobaven en la yglésia, tot junt, vuyt mil quatre centes seixanta y sinch lliures, la qual relació donaren en escrits y firmada de sa mà, la qual stà en lo arxiu de la Casa de la Vila, la qual se féu a 7 de agost de dit any; y així restaria cobrador lo pubill, y per ell sos curadors, quatre centes vuytanta dos lliures deset sous.

“Feta la relació, proposaren los dits jurats si apellarien o alloarien la judicació.

“Resolgué la major part del Consell que alloasen y aprovasen dita Judicatura.”

24. Carta de pagament de l'obra feta per Joan Munter (1615).

AHAT. Alcover, MN, núm. 213 (1593-1596), f. 71v-72.

“Sepan quantos esta carta de pago vieren como Nos, Gabriel Güell, Jayme Vina-der, pelayres, y Gabriel Garcia, texidor de panyos de la llana de la villa de Alcover, Campo y Archobispado de Tarragona, del reyno de Catalunya, curadores testamentarios de las personas y bienes de los hijos y herederos del quondam Joan Monter, architecto (espai en blanc) el día de su muerte maestro de la fábrica de la isglesia nueba de la dicha villa de Alcover, en el dicho nombre atorgamos y confessamos a Vos, Joan Guasch, Francisco Montreal y Francisco Oleza el anyo presente jurados de la dicha villa y Universidad que el dicho Joan Munter en los días que vivió recibió de la dicha villa y Universidad, realmente y de echo en contado a toda su voluntad por manos de diferentes clavarios que fueron de la dicha villa y Universidad en los anyos passados, Ocho mil quatrocientas sesenta y sincho libras moneda barcelonesa, y son por razón del salario que empeçó la dicha obra hasta el anyo contado de mil seyscientos y tres en el qual anyo, es a saber, a ocho días del mes de agosto, fue ultimada la dicha obra en la dicha cantidad de ocho mil quatrocientas sesenta y sincho libras por estimadores que fueron los architectos maestros (blanc) Mandoça, maestro de la obra

de la cathedral de Tortosa, et (blanc) Roig, ciudadano de Barcelona, como todo esto havemos visto contenido en los libros o coternos de la casa del Consejo de la dicha villa, lo qual salario se pagó cadanyo por tres iguales pagas, es a saber, de quatro en quatro meses, por ende (blanc) hágase com en lo primero había fecho, fue aqueçto en la dicha villa de Alcober, en viente y dos días del mes de junio del anyo contado de la natiuidad de nuestro senyor Jesuchristo de mil seyscientos y quinze, presentes testigos fueros a las susodichas cosas, Gabriel Pablo Arau, mercadero, y Joan Güell, vulgarmente dicho dels Tarroners, de la dicha villa de Alcober.”

25. Casament de Joan Munter, nét (1622).

AHAT. Llibre de Matrimonis 1571-1633; 10 abril 1622.

“Joan Munter, fill de Joan Munter, Arquitector, y de Àngela, muller sua, difunts, y Petronilla Selves, filla de m. Pere Selves, fuster, y de Catarina, muller sua, difunts, tots de Alcober.”

26. Judicatura de l’obra de Joan Munter, feta per Juan Juanias i Pere Julià (1628).

AHMA. Església Nova; doc. s.t., 14 abril 1628.

“Nosotros, Juan Juanias, m. de la seo de Tortosa, y Pere Julià, m. de las iglesias de Flix i la Fatarella, unánimes y conformes acemos relación como abemos sido nombrados por parte de los señores jurados y Consejo de la presente villa de Alcober para fin y efecto de acer una bisura en la iglesia nueva de la dicha villa, la qual tomó ha acer m. Juan Monter y se obligó como consta por una capitulación que ai hecha entre los señores jurados y Consejo de la presente villa de Alcober, de una parte, y el dicho Juan Monter, de otra. Por tanto, acemos relación como abemos bisto y con diligencia y cuidado mirado la obligación que dicho Juan Monter tenía y estaba obligado de cunplir a la presente villa; y como el dicho Juan Monter murió sin acabar la obra y los señores jurados y consejo han determinado de acer bisura de la obra y los señores jurados y Consejo han determinado de acer bisura de la obra que el dicho Monter abía hecho, nos informaron dichos señores jurados y otras personas quala era la obra que el dicho Juan Monter abía hecho para que en ella mirásemos y digésemos mediante juramento los defectos que allásemos que fuesen en perguicio de dicha obra; por tanto hicimos las diligencias pusibles mirando la capitulación que entre las dichas partes abía y también haciendo enrunar en muchas partes los fundamentos, así por parte de dentro de la iglesia como por parte de afuera, para ver si estaba dicha obra plantada según la obligación, y por las diligencias echas y el juramento que tenemos prestado accmos la presente relación en el tenor siguiente.

“Primeramente allamos, decimos y declaramos que en el capítulo diez de la dicha capitulación dice, tratando de las sacristías, que ubiese de aber resagrestías para la plata y que tubiesen en quadro doce palmos, los quales no ha hecho y según dice la capitulación en el capítulo citado se obliga ba acerlas.

“Item, más allamos, decimos y declaramos que en el capítulo beinte y quatro, tratando del caracol, dice que las paredes ubiesen de ser de piedra picada y las ha echo de mampostería; por tanto, decimos y declaramos que no ha cumplido su obligación porque en el capítulo citado se obliga aberlas de acer de piedra picada.

“Item, más allamos, decimos y declaramos que por quanto el capítulo treinta y uno, tratando de la firmeça de la obra, dice que el maestro que la dicha obra emprenderá ha de dar la dicha obra acabada fuerte firme conforme requiere el arte; y en el capítulo treinta y dos dice que el maestro que la emprenderá se obligue dar la obra bien echa y bien acabada conforme la traça y la dicha capitulación; y en el capítulo treinta y tres dice que para dar fortificación y prencipio a dicha obra a de aondar el dicho maestro los fundamentos y asentar aquellos a la roca, así de paredes como de escalas y de todo lo demás y en edificar el templo a todas partes a un nibel y cabar tapaços asta el firme; y en el capítulo quarenta dice que el maestro que dicha obra emprenderá conbiene y en buena fe promete acer obrar y fabricar y acabar la sobre dicha obra en toda perfección y asegura la dicha obra un año después de acabada para dicha universidad; y en el capítulo quarenta y dos dice que ará dicha obra con todo el cumplimiento que requiere el arte de Arquitectura.

“Por tanto, allamos, decimos y declaramos que dicho m. Juan Monter no ha cunplido con su obligación acerca de la seguridad de la obra porque la capitulación dice que aia de fundar dicha obra sobre roca, haciendo que todos los fundamentos estén llanos ha nibel, lo qual no ha echo, antes ha cargado dichos fundamentos haciéndolos en unas partes más altas que en otras, y que no ha aondado para plantar dicha obra tanto como era necesario, porque ai en la maior parte de la obra, bago de los dichos fundamentos, tapaç blando y en otras partes una tierra que retira ha tapaç; y así mesmo decimos y declaramos que ai muchas basas que cargan en falso y también algunas paredes o estribos, lo qual es cuenta el arte de Arquitectura y cuenta la dicha capitulación. De los quales defectos puede resultar muy notables daños a la dicha obra y en particular en tienpo de muchas aguas, porque con la mucha umedat pueden venir a faltar los fundamentos y faltando los dichos fundamentos, a fuerça que falte y benga ha derruirse el edeficio; y por los defectos dichos condenamos al dicho m. Juan Munter o a sus erederos que satisfagan a la presente villa todos los daños que de los defectos dichos serán judicados por personas aspartas en el arte de Arquitectura, y lo firmamos de nuestras propias manos en la presente villa de Alcover, oy a 14 de abril del año 1628.

“Yo, Juan Juanias, firmo lo sobredicho.

Io, mestre Pere Iullia, firmo lo sobredit.”